

Η έξοδος από το ευρώ δεν είναι λύση.

Η κοινωνία μας βρίσκεται σε μια περίεργη κατάσταση: Πολλοί δεν έχουν καταλάβει τίποτε και συμπεριφέρονται σαν να μη συνέβη τίποτε, άλλοι πάγωσαν ή παραιτήθηκαν, μερικοί αναζητούν διέξοδο ξέροντας πόσο δύσβατος θα είναι ο δρόμος στο μέλλον.

Στο μεταξύ η κατάσταση χειροτερεύει - παρά την ανάσα ελπίδας της νέας κυβέρνησης και ... της έκτης δόσης!. Το 2011 πλήθαιναν οι προειδοποιήσεις ότι η Ελλάδα θα βρεθεί εκτός ευρωζώνης αν δεν καταφέρει να εξυγιάνει τη δημόσια οικονομία της και δεν εφαρμόσει με συνέπεια ένα ευρύ πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων. Ξένα ιδρύματα και οίκοι υπολόγιζαν τις ποσοτικές επιπτώσεις της εξόδου και των πιθανών ισοζυγίων κόστους-ωφελειών για τις χώρες και τους πελάτες τους.

Ενώ για πολλούς η έξοδος της χώρας από την ευρωζώνη είναι αναπόφευκτη, για μερικούς είναι και επιθυμητή και αναγκαία για να ανακάμψει η ελληνική οικονομία. Υποθέτοντας ότι έχουμε ως χώρα ακόμη επιλογή, θα ασχοληθώ στη συνέχεια με τη *σύσταση* για επιστροφή στη δραχμή.

Όταν ο λαϊκισμός συναντά μια ψευδεπίγραφη «κοινωνική ευαισθησία».

Θεωρώ, ότι σε αυτή συναντώνται τρία ρεύματα σκέψης:

- Το πρώτο στηρίζεται σε εκδοχές της συμβατικής οικονομικής, σύμφωνα με τις οποίες η επιστροφή στη δραχμή θα φέρει υποτίμησή της και έτσι...αύξηση των ελληνικών εξαγωγών,
- το δεύτερο είναι καθαρά λαϊκιστικό καθώς καλλιεργεί ψευδείς προσδοκίες για απλές και άμεσες λύσεις και
- το τρίτο κινείται στην παράδοση μιας αριστεράς που δεν έμαθε και δεν μαθαίνει από την ιστορία και συνδέει την επιστροφή στη δραχμή με τον ...σοσιαλιστικό μετασχηματισμό (κρατικοποιήσεις κλπ).

Τα τελευταία δύο είναι συγκοινωνούντα δοχεία. Συχνά, την έξοδο ευνοούν ακόμη διαβλητοί παράγοντες του πολιτικού και οικονομικού κόσμου – άνθρωποι που έχουν παραβιάσει νόμους και φυγαδεύσει τεράστια ποσά στο εξωτερικό, άλλοι που οραματίζονται τις παλαιές σχέσεις συναλλαγής χωρίς εξωτερικό κορσέ με ένα κράτος που τυπώνει χρήμα, μερικοί κερδοσκόποι και αρκετοί άσχετοι.

Υποστηρίζω ότι η έξοδος από την ευρωζώνη και η επιστροφή στη δραχμή δεν είναι λύση. Και δεν είναι λύση για οικονομικούς, πολιτικούς και καθαρά ατμοσφαιρικούς λόγους.

Οι *οικονομικοί* λόγοι είναι συνοπτικά οι εξής: Δεν θα βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων καθώς αυτά παράγονται κυρίως με εισαγόμενες (και τότε ακριβότερες) εισροές, θα αποτρέψει επενδύσεις στη χώρα, θα αυξήσει δραματικά τις δαπάνες για εξυπηρέτηση του χρέους, θα μειώσει δραστικά μισθούς και εισοδήματα, θα προκαλέσει πληθωρισμό και προβλήματα στη χρηματοδότηση της οικονομίας μέσω των τραπεζών, ο πληθωρισμός με τη σειρά του θα αυξήσει τη φτώχεια και τις ανισότητες κ.α. Ή, ωμά, «*με δραχμή θα κερδίσουν οι απατεώνες*» (Α. Ταμβακάκης, ΕΤΕ).

Δεν πρέπει να λησμονούμε ότι ακόμη και αν εγκαταλείψουμε την ευρωζώνη θα πρέπει να συμμαζέψουμε το κράτος και να εφαρμόσουμε μεταρρυθμίσεις ευρείας κλίμακας. Διότι, συνοπτικά, το πρόβλημά μας βρίσκεται στην πλευρά της προσφοράς – τι, πώς, με ποια ποιότητα και τεχνολογία παράγουμε- και αυτό δεν λύνεται με υποτιμήσεις όπως έδειξε καθαρά η δεκαετία του '80!

Πέρα από την «οικονομία».

Κρισιμότερες είναι ίσως οι πολιτικές επιπτώσεις της επιστροφής στη δραχμή. Ως σήμερα, η ένταξη στην ευρωζώνη έτεινε να πειθαρχήσει ένα άτακτο πολιτικό σύστημα στο οποίο κυριαρχούσε η «πολιτική λογική» της συναλλαγής. Και δεν εννοώ φυσικά μόνο τους κυβερνώντες ή κυβερνήσαντες ή όσους ευκίνητους θα ήθελαν να πάρουν μέρος στο πάρτυ (στη νομή της όποιας εξουσίας νομίζουν ότι θα έχουν) χωρίς να έχουν ξεκαθαρισμένες ιδέες, αλλά και επιχειρηματίες, διαμεσολαβητές πάσης φύσης και πολυάριθμους πελάτες τους (που τους τοποθετούμε στον «καλό λαό»). Η έξοδος από το ευρώ θα καταργούσε πολλούς από τους «εξωτερικούς περιορισμούς» της πατρωνίας. Θα σηματοδοτούσε μια μη αντιστρέψιμη διαδικασία παρακμής.

Τέλος, δεν πρέπει να υποτιμηθούν οι «ατμοσφαιρικές» συνέπειες, δηλαδή οι επιπτώσεις στην ψυχολογία του νεοέλληνα, ιδίως αν η έξοδος γίνει αναγκαστικά και ανοργάνωτα ή δεν είναι δική μας επιλογή. Οι πολίτες θα βίωναν την έξοδο από το ευρώ σαν μια μεγάλη αποτυχία και θα αποδυνάμωνε ακόμη περισσότερο τα ήδη ασθενή εκσυγχρονιστικά ανακλαστικά. Το ηθικό της κοινωνίας θα έπεφτε δραματικά και μαζί του οι προσδοκίες για αναγέννηση.

Κατά τη γνώμη μου λοιπόν ή επιστροφή στη δραχμή όχι μόνο δεν είναι λύση, αλλά λειτουργεί και παραπλανητικά ακόμη και στον οικονομικό τομέα. Η απαίτηση «πίσω στη δραχμή» στρέφει την προσοχή μακριά από αυτά που πρέπει να γίνουν εδώ, δηλαδή απλά μακριά από την εξυγίανση της δημόσιας οικονομίας και τις δραματικές μεταρρυθμίσεις που έχει ανάγκη ο τόπος σε δημόσια διοίκηση, φορολογικό σύστημα, φοροδιαφυγή, διαφθορά σε πολιτική και διοίκηση, χωροταξία, εφαρμογή του νόμου, άνοιγμα των αγορών κ.α. Υπονοεί ότι δεν χρειάζεται να γίνει σχεδόν τίποτε από όλα αυτά. Λειτουργεί αποπροσανατολιστικά. Ή, όπως λέμε στην ποδοσφαιρική αργκό, «κλωτσά τη μπάλα έξω από το γήπεδο».

Υπάρχει λύση;

Την υπαινιχθήκαμε ήδη και θα μπορούσαμε να προσθέσουμε πολλά. Όμως τα κρίσιμα ερωτήματα είναι άλλα: Ποιες δυνάμεις μπορούν να στηρίξουν τις αλλαγές ευρείας κλίμακας σε θεσμούς και πολιτικές που απαιτούνται; Υπάρχουν τέτοιες δυνάμεις; Τι έγινε το 2004 στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας; Είναι πάλι δυνατή η κινητοποίηση όσων δεν έχουν παραιτηθεί και αναζητούν έντιμα διέξοδο και είναι έτοιμοι να συνεισφέρουν όπως έγινε στους Ολυμπιακούς, η επιτυχία των οποίων ενίσχυσε την αυτοπεποίθηση πολλών και τους έδωσε περηφάνια; Ποιοι είναι αυτοί που θα δώσουν το καλό παράδειγμα (με τις πράξεις τους και όχι όσα λένε) σε όλα τα επίπεδα του δημόσιου βίου και, επομένως, δεν συμμετείχαν (με τον καλό ή κακό τους τρόπο) στο γενικευμένο αλισβερίσι;
Καλά Χριστούγεννα. Πάνος Καζάκος.